

Yaroslav Dzisyak

COURSE HOSTILITIES FROM CHORTKIV REGION IN JULY-AUGUST 1920.

This article analyzes the progress of military events Chortkiv region during the past year, the national liberation struggle with the armies of the UNR, Russia and Poland. We study some aspects of social status in the district after the establishment of Soviet power in August 1920 based on the memoirs of participants and unpublished archival materials.

Key words: 3rd Rail Division, Cavalry Army M. Budyonny Galician Soviet Socialist Republic, Chortkiv county revolutionary committee, the district police.

УДК 94: 655. 413 (477)

Валентина Молоткіна

**МАТЕРІАЛЬНО-ТЕХНІЧНЕ ЗАБЕЗБЕЧЕННЯ РАДЯНСЬКО-ПАРТІЙНИХ
ВИДАВНИЦТВ УСРР В УМОВАХ НЕП (20-ТІ РР. ХХ СТ.)**

У статті аналізується матеріально-технічне забезпечення радянсько-партійних видавництв та їх фінансова залежність від держави в умовах НЕП в 20-х рр. ХХ ст.

Ключові слова: УСРР, матеріально-технічне забезпечення, партійне видавництво, поліграфічна промисловість, НЕП.

Потреба вивчення видавничої справи 1920-х рр. зумовлена сучасними соціально-економічними обставинами в Україні, які багато в чому схожі з ситуацією 20-х рр. НЕП. Досліджувана проблема має цінне наукове значення, оскільки дає змогу розкрити одну з особливостей функціонування радянсько-партійних видавництв та виявити можливості практичного запровадження прогресивного досвіду минулого.

Наукова новизна полягає в тому, що у публікації на основі об'єктивного і комплексного підходу чи не вперше зроблено спробу дослідити особливості матеріально-технічного забезпечення радянсько-партійних видавництв УСРР в умовах нової економічної політики.

Об'єктом наукового дослідження виступає видавнича справа у контексті соціальних змін і політичного розвитку УСРР в 1920-ті роки.

Предметом дослідження є радянсько-партійні видавництва УСРР досліджуваного періоду.

Хронологічні рамки дослідження охоплюють 1920-ті рр., на які припадає поява НЕП та становлення і зміцнення тоталітарно-бюрократичної видавничої системи в радянській Україні.

Деякі аспекти діяльності видавництв були досліджені радянськими [12–13] істориками, проте в наш час існує необхідність об'єктивного аналізу й нового погляду на проблему матеріально-технічного забезпечення та економічної залежності радянсько-партійних видавництв від держави. Серед сучасних українських науковців, які досліджують діяльність видавництв в 1920-ті рр. можна назвати Т. Ківшар, В. Кізюна, О. Левчук, М. Тимошика [6–7; 11; 15, с. 32–34]. Зокрема, В. Кізюн звернув увагу на діяльність державних установ, суспільно-політичних, громадських організацій, які спеціалізувались на випуску друкованої продукції певного змісту і характеру з'ясував вплив держави на розвиток видавничої справи в УСРР. Аналіз наявної літератури засвідчує, що досліджувана нами проблема ще не знайшла ґрунтового, об'єктивного і цілісного висвітлення у наукових публікаціях.

В цій статті автор ставить за мету показати як в умовах НЕП посилюється економічна залежність радянсько-партійних видавництв від державних дотацій.

Відповідно до декрету Ради Народних Комісарів (РНК) РСФРР від 28 листопада 1921 р. всі видавництва переходили на госпрозрахунок, що посилювало їх економічну базу і водночас "зобов'язувало тісніше пов'язувати свою господарську діяльність з вимогами політичного життя, конкретними завданнями соціалістичного будівництва" [13, с. 51]. Здійснювати ж роботу на засадах госпрозрахунку та дбати про рентабельність і при цьому суворо дотримуватись більшовицької ідеології було досить складною справою [6, с. 160]. Перехід на госпрозрахунок у видавничій справі пов'язувався з колосальними труднощами – передусім фінансового (нестача коштів), а також технічного (розладнаність поліграфічного виробництва) та економічного характеру (відсутність необхідних економічних зв'язків видавництв з поліграфією, паперовою промисловістю і споживачами книжок) [25, арк. 22]. Тому багато видавництв працювали "дуже слабо, випускаючи в світ 1–2 книжечки" [14, с.119].

НЕП, а також вільна торгівля і переведення підприємств на самоокупність сприяли поширенню українського друкованого слова [16, с. 18]. В умовах НЕП відроджуються елементи конкуренції і методи господарювання, властиві друкарням – "лавочкам", коли з метою збереження клієнтів деякі друкарні продають свою продукцію нижче собівартості [12, с. 85].

Зміни у видавничій справі, обумовлені НЕП, зокрема надання прав окремим видавництвам на випуск та розповсюдження книжок, збільшення кількості приватних видавництв, переведення Всеукрдержвидаву (ВУДВ) на самостійність, сприяли переходу до нових форм праці. Якщо раніше масштаб діяльності ВУДВ залежав від асигнувань держави, а характер видань визначався завданнями ідейно-політичної агітації і пропаганди, то в умовах НЕП [6, с.160], ВУДВ не виділялися державні кошти, воно могло існувати тільки за власні кошти, виручені з продажу книжок [16, с. 18].

ВУДВ мало розвиватися на засадах самоокупності й госпрозрахунку, але, як державно-адміністративний орган, воно також знаходилося і на державному забезпеченні, користуючись правами юридичної особи, зокрема, правом самостійно кредитуватися в Державному банку. Крім Держбанку, кредити надавали й державні структури: РНК, ЦК КП(б)У та місцеві губкоми. Так, 1922 р. агітпроп більшовицької партії з мільярдного фонду на закупку паперу виділив Держвидаву УСРР (ДВУ) 600 млн карбованців (крб.) [23, арк. 63]. Окрім цього, ДВУ виставляв рахунки агітпропу на виконання його замовлень. Згідно з рахунками ДВУ, приблизна вартість видань для агітпропу ЦК КП(б)У в 1922 р. складала 112568 крб. у золотій валюті [24, арк. 2]. 25 грудня 1922 р. РНК УСРР доручила управлінню фінансів видати "Пролетарію" безвідсотковий кредит у розмірі 20 млн крб. грошовими знаками, 14 лютого 1923 р. – 200 тис. крб. [22, арк. 9].

Якщо від початку запровадження НЕП жодні пільги на видавничу кооперацію не поширювалися, то через рік від промислового податку звільнялися усі видавництва і книготоргівельні установи в СРСР, у яких не було приватного капіталу [11, с. 36], тобто партійно-радянські видавництва. Зокрема, у грудні 1922 року видавництво "Пролетарій" звільнялося від промислового податку та гербового збору [20, арк. 49], що дало йому змогу покращити своє фінансове становище.

Також влада дала можливість орендувати та купувати націоналізовані друкарські підприємства. 5 грудня 1922 р. вийшла постанова "Про повернення споживчим кооперативним організаціям націоналізованих будівель" [2, с. 1000]. У грудні 1922 р. "Пролетарій" орендував другу Харківську друкарню, у серпні того ж року – восьму Київську (обидві належали ЦК КП(б)У) [25, арк. 41]. 26 лютого 1923 р. виходить ще одна постанова РНК УСРР "Про порядок відкриття друкарських підприємств та спостереження за ними", згідно з якою відкриття друкарських підприємств (друкарень, літографій, металографій) дозволялося державним установам, кооперативним та громадським організаціям, а також приватним особам. Дозвіл на право відкриття друкарських підприємств надавали відділи управлінь губернських та повітових виконкомів за згодою Всеукраїнської ради народного господарства (ВРНГ) [3, с.117]. Нагляд за діяльністю підприємств здійснювали органи НКВС [4, с. 76].

Після прийняття у березні 1923 р. постанови "Про порядок провадження торгівлі друкарськими матеріалами й шрифтами", згідно з якою купівля і продаж друкарського устаткування дозволялася, як державним, так і приватним та кооперативним організаціям, але без права на перепродаж і за умови, що у них буде дозвіл відповідних державних установ, видавництва намагались поновити техніку, налагодити організацію праці, підвести міцну матеріальну базу під друкарську справу. Так, члени правління видавництва "Пролетарій" у 1923 р. повністю оновили устаткування Харківської друкарні, а для Київської придбано дві набірні й одну перфорувальну машини [19, арк. 35].

Незважаючи на такі кардинальні кроки, процес оновлення основних фондів проходив повільно і виключно на основі імпорту, на який з 1924 р. щорічно витрачалось до 1 млн крб. золотом, оскільки вітчизняного поліграфічного машинобудування не було [12, с. 86].

ДВУ увійшло "в полосу тяжкої фінансової кризи" [27, арк. 2] – борг 400 тис. золотими карбованцями, відсутність обігових коштів для подальшої роботи [25, арк. 13]. З метою покращення фінансового становища ДВУ надано позику в розмірі 500 тис. крб. золотом [25, арк. 23] і кредит 150 тис. крб. золотом [25, арк. 119]. У 1924 р. заборгованість ДВУ Центробудтресту становила 384180 крб., а весь папір, заставлений у Держбанк вилучено. У зв'язку зі складною ситуацією, Укрдержплан мав виділити ДВУ 600 тис. крб. Держбанк на покриття заборгованості видав з коштів Раднаркому за рахунок Наркомфіну аванс 100 тис. й 40 тис. на купівлю паперу на умовах готівкового розрахунку. Крім того, ДВУ просило додаткову позику 150 тис. крб. з Держбанку [27, арк. 11зв., 19], однак влада замість 600 тис. планувала видати лише 400 тис., однак розмір суми та терміни її видачі відклали до затвердження бюджету УСРР [27, арк. 42].

Доволі об'єктивно фінансові проблеми новоутворених радянських видавництвах подав у "Щоденнику" Сергій Єфремов (запис від 8 липня 1924 р.): "Просто біда: ніде не платять грошей. Замість грошей показують ті телеграми, що шлють до Харкова, благаючи грошей та признаючись

одверто, що вони – банкрути. Проїдають і розкрадають усе хоч скільки дай – розуміється, казенні видавництва... Ніхто нічого не робить, ніхто нічого не тямить і не хоче тямити, усякий гарба, що може, – і наскільки... Які можуть бути, oprіч банкрутства, наслідки. Пощастить ще трохи урвати казенного пирога – животітимуть ще якийсь час. Не пощастить – помруть ганебною смертю, занапастивши попереду українську книжку та письменство" [15, с. 32]. Хронічні несплати по грошових зобов'язаннях стали нормою життя [11, с. 76]. Зокрема, під грифом "таємно" М. Полянський повідомляв секретаря ЦК КП(б)У Є. Квірінга про те, що ДВУ не виплатило гонорар В. Винниченку та Е. Бернштейну [25, арк. 1, 107]. У відповідь він рекомендував М. Полянському клопотання Е. Бернштейна та В. Винниченка щодо сплат гонорару "залишити без наслідків, так як нема з Німеччиною літературної конвенції, яка б гарантувала охорону авторських прав" [25, арк. 109–110].

Основною причиною складного фінансового становища була невідповідність видавничих планів фінансовим можливостям, що й призводило видавництва до скрутного матеріального становища [8, с. 238]. Тим не менше, перехід на госпрозрахунок позитивно позначився на зміцненні матеріальної бази українських видавництв, звернув їх увагу на "необхідність більш серйозного вивчення запитів читачів, зменшення відомчих видань" [13, с. 53]. Як зазначав В. Кульженко, "з'явилися нові спроби друку, з'явилися нові винаходи, на книжку звернув увагу капітал, наслідком його повсталала конкуренція, і книжка почала недбало друкуватися та з надзвичайної цінності дійшла до положення звичайного продажного краму" [10, с. 130–131].

З метою здешевлення творів В. Леніна у 1924 р. наркомфін СРСР надав радянським та партійним видавництвам УСРР у якості позики 3 млн крб. При ЦК КП(б)У створюється комісія з розподілу коштів, очолювана секретарем ЦК Е. Квірінг. Отримані 100 тис. крб. комісія розподілила наступним чином: ДВУ отримало 40 %, "Червоний шлях" – 40 %, "Пролетарий" – 20 % [26, арк. 1]. Окрім того, за її здешевлення, "Пролетарий" просив у ВУЦВК ще 75 тис. крб. [27, арк.26]. Також на видання ленінської серії планувалось додатково надати трьом видавництвам (ДВУ, "Червоний шлях", "Пролетарий") 143 тис. крб., з часом цю суму скорочено до 43 тис. Отримані кошти були поділені наступним чином: ДВУ – 26800 тис., "Червоний шлях" – 8800 тис., "Пролетарий" – 7400 тис. крб. [27, арк. 52].

Керівництво ВУДВ майже не дбало про розвиток власного паперового виробництва. Основним постачальником паперу були державні установи, що отримували чіткі вказівки забезпечення видавництва папером з Москви [27, арк. 38]. Таке становище спричиняло численні "паперові кризи", через які деякі видавництва навіть призупиняли свою діяльність [21, арк. 488].

З метою налагодження системи забезпечення папером, уряд передав усі повноваження комітету у справах друку в УСРР. У резолюції колеги відділу друку ЦК КП(б)У від 17 квітня 1925 р. "Про роботу Всеукраїнського видавництва "Пролетарий" зазначалося, що "у зв'язку з недостатнім постачанням українських видавництв папером, відділу друку ЦК РКП(б) поставити це питання на порядок денний, а у випадку неможливості його вирішення, вважати необхідним виділення Україні частини імпортних контингентів для закупівлі паперу за кордоном". Також встановлювався термін кредиту на папір для усіх видавництв України до 6 місяців [9, с. 125]. Подібні резолюції були не окремим явищем і зазвичай виконувалися не повністю. Так, у 1925 р. ДВУ видало 13 томів повного зібрання (14 книг), 16 книг окремих творів, 37 книг з популярної бібліотеки. Виробнича вартість цих видань складала 189421 крб. З державного фонду на видання творів В. Леніна надано позику терміном на півроку в розмірі 47800 крб. [29, арк. 87]. У зв'язку з складним фінансовим становищем, ДВУ виконало план лише 60–65 % [29, арк. 238].

Крім нестачі паперу основними проблемами часу були зношеність устаткування, слабка організація праці в друкарнях, низька кваліфікація більшості робітників тощо [28, арк. 6, 15].

Згідно з даними збірника статей "Печать в СССР к XIV съезду РКП(б)", виданого у Москві 1926 р., обігові капітали радянських видавництв були незначними, перебували у стані банкрутства. Не було коштів на купівлю виробничих матеріалів, паперу, друкарське устаткування було зношеним [31, арк. 32]. Аналізуючи баланс видавництва "Коммунист" на 1 вересня 1926 р. касовий дефіцит складав 150 тис. крб. Цю суму ЦК КП(б)У просив виділити з фонду переобладнання видавництва як позику [29, арк. 176]. Згідно з протоколом засідання комітету секретаріату ЦК КП(б)У щодо ліквідації видавництва "Коммунист" від 26 листопада 1926 р., усім кредиторам видавництво заборгувало 684500 крб. [31, арк. 2].

Маючи непридатне за своїми розмірами та технічним станом приміщення друкарні [30, арк. 17], видавництво друкувало свої видання у інших типографіях [30, арк. 10]. Питання про приміщення виникло тільки після отримання нової ротаційної машини, виписаної із Києва і залишеної у сараї на невизначений термін [30, арк. 16]. Положення партійного видавництва оберігало його від мір впливу, що застосовувались до приватних видавництв, у типографії були порушення: відсутність елементарних механічних пристосувань, холодна цементна підлога, відсутність гардеробу тощо, за

які б приватні видавництва були б оштрафовані чи навіть притягнені до судової відповідальності [30, арк. 54].

Агенти з поширення продукції, зібравши кошти за передплату і оголошення, часто "зникали", залишаючи для видавництва "неприємний обов'язок" ліквідувати борги. Так, агенти з "Укрросанонсу", пайове товариство створене на базі рекламного відділу видавництва "Коммунист", витратило близько 25 тис. крб., агенти зі Сталінського, Єкатеринославського і Охтирського відділень – близько 17 тис. крб. Як зазначала ревізійна комісія з обстеження видавництва "Коммунист", "ці кошти, якби не були вкрадені, дали б можливість видавництву поставити всю справу на здорову основу і привести технічну основу (друкарню, експедицію) в належний стан" [30, арк. 8]. Відсутність коштів призводила до того, що колективний договір з виплати зарплати, охорони праці не виконувався упродовж року [31, арк. 35]. Серед друкарів "все частіше чується слово забастовка" [31, арк. 34].

ДВУ також поставило перед фактом ЦК КП(б)У та Раднарком, що "стоїть перед неминучістю опротестування векселів і зриву роботи" [29, арк. 204]. Фінансування ДВУ в розмірі 3 млн крб. проведено частково, лише на 30 % і то в другій половині року [29, арк. 236], хоча його потреби на здійснення плану 1925–1926 рр. складали 2 млн 100 тис. крб. та 1 млн 749 тис. крб. на будівництво та облаштування типографії у Харкові. Всього в 1925–1926 рр. включені до бюджету заявки ДВУ складали – 3 млн 849 тис. крб. [29, арк. 238]. Тож, "вважаючи, що завдання подальшої українізації друку є одним з чергових завдань, ЦК необхідно прийняти міри до укріплення матеріального становища ДВУ і оздоровлення його господарської діяльності" [29, арк. 241].

Складною ситуація була й у видавництві "Пролетарий". Так, річні фінансові обороти якого залежали від загальноекономічного розвитку держави в цілому. Наприклад якщо за 1924–1925 рр. загальні обороти видавництва склали 4,1 млн крб., то у 1925–1926 рр. з продажу літератури становили 1,2 млн крб. Через фінансові труднощі план на друге півріччя 1925 р. виконано на 82 %. Фінансовий план на 1926 р. скорочено на 50 % [32, арк. 8, 34]. Незважаючи на те, що воно було весь час "в надзвичайно напруженому матеріально-фінансовому стані", сума заборгованості була значно меншою від собівартості книг і паперу, які були на складах [32, арк. 36]. З метою збільшення обігового капіталу, видавництво розпочало кампанію з реорганізації у пайове товариство із залученням пайовиків губвиконкому, губміськкогоспу, губкому, ради з'їзду промисловості і транспорту, "Південмаштресту", Харківської губпрофради та інших, які внесли до 1 липня 1925 р. 135600 крб. Завдяки такому збільшенню обігового капіталу баланс "Пролетарія" на 1 липня 1925 р. дещо покращився. Це дозволило видавництву придбати у ДВУ в серпні 1925 р. за 50 тис. крб. другу друкарню [32, арк. 14, 35], а першу друкарню та цинкографію обладнати новими машинами, привезеними з-за кордону, забезпечити шрифтами на 100 тис. крб. [32, арк. 15, 21]. Також були зменшені накладні витрати (щомісяця до 29 тис., а в квітні-травні довели до 26 тис.) [32, арк. 36]. Починаючи з 1925–1926 рр. видавництво почало отримувати кошти і від реалізації канцтоварів (0,4 млн крб.). Також кошти надходили із фонду зі здешевлення літератури. Згідно з балансом на 1 березня 1926 р., основний капітал видавництва складав 185 тис. крб. [32, арк. 21]. Ця сума мала покращити матеріальне становище видавництва, а також дати суспільству більш дешеву і доступну книгу. Однак для виконання наміченого плану цих коштів було недостатньо [32, арк. 22].

Якщо перехід від монопольного підприємства доби "воєнного комунізму" до ринкового видавництва середини 1920-х років для ДВУ був кризовим, бо через значний масштаб діяльності ДВУ було найважче реагувати на ринок, то у 1926–1927 рр. "завдяки вжитим заходам щодо оздоровлення торговельної та фінансової діяльності" та державній дотації в 1 млн 600 тис. крб. фінансовий стан ДВУ значно зміцнів [9, с. 204]. Станом на 1929 р. ДВУ очолив видавничу галузь, мав кошти та підтримку з боку держави. Книгообіг ДВУ становив 5 млн 274 тис. крб. [17, с. 22], поступово витісняв з книжкового ринку всі діючі видавництва.

Констатуючи, що поліграфічна промисловість УСРР має кустарний характер, існує конкуренція між приватними і державними друкарнями, фінансове становище яких погіршилося та капітальні затрати при незначній амортизації і рентабельності вимагають дотацій [33, арк. 208–209], з другої половини 1920-х рр. держава посилює контроль над друкарськими підприємствами. З метою регулювання поліграфічної промисловості УСРР, згідно з постановою РНК УСРР (1926 р.) "Про комітет поліграфічної промисловості та його місцеві органи" при ВРНГ утворено Центральний комітет поліграфічної промисловості [18, арк. 131]. Цей орган впливав на роботу друкарень, визначав кількість необхідного паперу, слідкував за їх матеріальною базою [5, с. 170].

У результаті націоналізації та концентрації друкарень, дрібні друкарні з одною-двома машинами й десятками робітників ліквідувалися і замість них створювалися поліграфічні фабрики [12, с. 86–87]. Така концентрація поліграфічної промисловості давала певний економічний ефект, оскільки полегшувала державі можливість здійснювати централізоване матеріально-

технічне забезпечення цієї галузі народного господарства, що дозволило більш раціонально використовувати обладнання, скорочувати його простої, оперативніше організувати ремонт устаткування [7, с. 8]. Здійснюючи певні поступки для розвитку поліграфічної промисловості, влада здійснювала суворий контроль за підприємствами та їх матеріально-технічною базою.

З 1929–1930 р. комітет у справах друку вводить єдину для всіх видавництв форму плану, що охоплював редакційно-видавничий, торгівельний та фінансовий аспект діяльності [1, с. 3].

Отже, з розгортанням НЕП в 1920-х рр. утверджуються нові принципи ринкової економіки, закладаються госпрозрахункові засади у сфері видавничої діяльності, що сприяли переходу до нових форм праці й сприяли відродженню конкуренції. Однак, самофінансування в повному розумінні цього слова, не мало стосунку до радянсько-партійних видавництв, що випускали соціальну літературу на замовлення держави. Ці видавництва продовжували отримувати цільові кредити. В умовах майже повної відсутності внутрішніх нагромаджень видавництва та типографічні підприємства були нездатними самостійно оновити свій основний капітал, тому з другої половини 1920-х рр. посилюється їх економічна залежність від державних дотацій.

Список використаних джерел

1. Зведений промфінплан книжкових видавництв на 1929–30 р. // Радянський книгар. – 1930. – № 2 (7). – С. 2–5.
2. Збірник узаконень та розпоряджень робітничо-селянського уряду України. – 1922. – № 53. – С. 1000.
3. Збірник узаконень та розпоряджень робітничо-селянського уряду України. – 1923. – № 7. – С. 117.
4. Збірник узаконень та розпоряджень робітничо-селянського уряду України. – 1923. – № 4. – С. 75–76.
5. Збірник узаконень та розпоряджень робітничо-селянського уряду України. – 1925. – Ч. 23. – С. 170.
6. Ківшар Т.І. Український книжковий рух як історичне явище (1917–1923 рр.) / Т.І. Ківшар. – К.: Логос, 1996. – 344 с.
7. Кізнюк В. К. Видавнича діяльність державних, суспільно-політичних та громадських організацій в 20-ті р.: дис. ... канд. іст. наук: 07.00.06. / В.К. Кізнюк. – К., 1994. – 206 с.
8. Книга і друкарство на Україні [За ред. П.М. Попова] – К.: Наук. думка, 1965. – 315 с.
9. Книга и книжное дело в Украинской ССР: Сб. материалов 1917–1941. – К., 1985. – 478 с.
10. Кульженко В. Минула та сучасна техніка друкарства / В. Кульженко // Бібліологічні вісті. – 1924. – № 1–3. – С. 125–131.
11. Левчук О.М. Книгоспілка: Становлення кооперативного книговидавництва в Україні / О.М. Левчук. – К.: Наук. думка, 1992. – 182 с.
12. Машталір Р. М. Розвиток поліграфії на Україні / Р.М. Машталір. – Львів: Вид. при ЛДУ, 1974. – 188 с.
13. Молодчиков О.В. Книга радянської України / О.В. Молодчиков – К.: Політвидав, 1974. – 176 с.
14. Рятуймо культуру. З преси // Книжка. – 1923. – Ч. 6–10. С. 119–121.
15. Тимошик М. Видавнича справа в Україні за радянської доби (1920–1990): ідеологічний та творчий аспекти / М. Тимошик // Вісник Книжкової палати. – 2003. – № 9. – С. 32–34.
16. Українська книжка в Радянській Україні: Ст. з газети "Український студент". З преси // Книжка. – 1923. – Ч. 1–5. С. 18–19.
17. Хроніка // Радянський книгар. – 1929. – № 2. – С. 20–26.
18. Центральний державний архів вищих органів влади і управління України (ЦДАВОВ України), ф. 34, оп. 11, спр. 1889, 136 арк.
19. ЦДАВОВ України, ф. 168, оп. 1, спр. 7, 51 арк.
20. ЦДАВОВ України, ф. 168, Оп. 1, спр. 9, 149 арк.
21. ЦДАВОВ України, ф. 174, оп. 2, Спр. 73, 509 арк.
22. ЦДАВОВУ, ф. 3040, оп. 1, спр. 299, 29 арк.
23. Центральний державний архів громадських об'єднань України (ЦДАГО України), ф. 1, оп. 20, спр. 1463, 270 арк.
24. ЦДАГО України, ф. 1, оп. 20, спр. 1464, 186 арк.
25. ЦДАГО України, ф. 1, оп. 20, спр. 1775, 136 арк.
26. ЦДАГО України, ф. 1, оп. 20, спр. 1847, 40 арк.
27. ЦДАГО України, ф. 1, оп. 20, спр. 1848, 81 арк.
28. ЦДАГО України, ф. 1, оп. 20, спр. 1850, 15 арк.
29. ЦДАГО України, ф. 1, оп. 20, спр. 2013, 253 арк.
30. ЦДАГО України, ф. 1, оп. 20, спр. 2015, 111 арк.
31. ЦДАГО України, ф. 1, оп. 20, спр. 2262, 61 арк.
32. ЦДАГО України, ф. 1, оп. 20, спр. 2263, 70 арк.
33. ЦДАГО України, ф. 1, оп. 20, спр. 2493, 232 арк.

Валентина Молоткіна

МАТЕРИАЛЬНО-ТЕХНИЧЕСКОЕ ОБЕСПЕЧЕНИЕ СОВЕТСКО-ПАРТИЙНЫХ ИЗДАТЕЛЬСТВ
УССР В УСЛОВИЯХ НЕП (20-Е ГГ. XX СТ.)

В статье анализируется материально-техническое обеспечение советско-партийных издательств, а также их финансовая зависимость от государства в условиях новой экономической политики в 20-е гг. XX ст.

Ключевые слова: УССР, материально-техническое обеспечение, партийное издательство, полиграфическая промышленность, НЭП.

Valentina Molotkina

THE MATERIAL-TECHNICAL ENSURING OF SOVIET-PARTY'S PUBLISHING HOUSES OF
USSR IN CONDITIONS OF THE NEP (THE 20TH OF XX CENTURY)

In this article is analysed the material-technical ensuring of soviet-party's publishing houses and their financial dependency from the state in conditions of the new economic policy the 20th of XX century.

Key words: USSR, logistics, political publishing, printing industry, NEP.